

Мялковський А. І.,
заступник Міністра фінансів України,
заслужений економіст України

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

В основу проекту Державного бюджету України на 2010 р. у частині місцевих бюджетів покладено норми прийнятого у червні цього року Верховною Радою України Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України”.

Так, передбачено збільшення ресурсної бази місцевих бюджетів, в тому числі на виконання власних повноважень, шляхом передачі доходів державного бюджету до місцевих бюджетів, збільшення джерел надходжень до спеціального фонду, розширення переліку видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Реалізація зазначених заходів дасть змогу збільшити фінансовий ресурс місцевих бюджетів на близько 12,2 млрд грн, у тому числі бюджетів сіл, селищ, міст районного значення, на 8,6 млрд грн.

Нові підходи до формування місцевих бюджетів на наступний рік забезпечуватимуть реалізацію головного напрямку бюджетної політики щодо створення належних умов для виконання органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади покладених на них функцій через зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів; запровадження нових інструментів стимулювання регіонального розвитку; підвищення рівня цікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні обсягу надходжень до місцевих бюджетів; удосконалення механізму розрахунку доходів та видатків, що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів; упорядкування видаткових повноважень місцевих бюджетів.

Основним акцентом бюджетної політики є перехід на якісно новий рівень міжбюджетних відносин державного бюджету з місцевими бюджетами, а саме встановлення прямих міжбюджетних відносин державного бюджету з усіма місцевими бюджетами, у тому числі з бюджетами сіл, селищ та міст районного значення.

Для визначення обсягів міжбюджетних трансфертів між державним бюджетом та бюджетами місцевого самоврядування застосовано удосконалений механізм формування розрахункових показників доходів і видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, за формульними підходами окремо для бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів, бюджетів міст Києва та Севастополя, районних бюджетів, бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим, обласного та районного значення, бюджетів сіл та селищ.

У проекті Державного бюджету України на 2010 р. обсяг загального фонду місцевих бюджетів склав 139 205,7 млн грн, що на 31 982,6 млн грн, або 29,8 %, більше порівняно з 2009 р.

Загальний обсяг міжбюджетних трансфертів, що надаються із загально-го фонду державного бюджету до місцевих бюджетів, встановлено у сумі 80 115,2 млн грн, у тому числі дотація вирівнювання 52 463,6 млн грн; додаткова дотація на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів 667,1 млн грн; додаткова дотація на забезпечення фінансової стійкості бюджетів сіл, селищ та міст районного значення через механізм вирівнювання видаткової частини бюджетів 300 млн грн; субвенції на реалізацію державних програм соціального захисту населення 25 724,1 млн грн.

Розрахунок обсягу доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, у розрізі адміністративно-територіальних одиниць України здійснювався відповідно до вимог Бюджетного кодексу України з урахуванням змін ресурсної бази місцевих бюджетів, передбачених Законом України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України” від 02.07.2008 № 2709, ухваленим Верховною Радою України 23 червня 2009 р.

За таких обставин, обсяг доходів, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів (І кошика), складає 52 842,4 млн грн, що становить 104,1 % до планових показників на 2009 р. (111,4 % до планових показників, приведених у співставні умови).

У зв'язку з переходом на прямі міжбюджетні відносини державного бюджету з усіма місцевими бюджетами здійснено розрахунок прогнозного обсягу доходів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, на 2010 р. за удосконаленими формульними підходами окремо для обласних бюджетів, бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів та бюджетів сіл, селищ, міст районного значення.

Обсяг кошика доходів відповідного бюджету визначався (згідно зі ст. 98 Бюджетного кодексу України) із застосуванням індексу відносної податко-спроможності відповідного місцевого бюджету (обласного бюджету, бюджету міст обласного значення, районного, сільського, селищного, міського (міст районного значення) бюджетів) на основі даних про фактичне виконання відповідного бюджету за три останні бюджетні періоди (2006–2008 рр.).

При цьому застосовано нові підходи, які забезпечують єдину для усіх місцевих бюджетів методику розрахунку прогнозного обсягу доходів, що враховуються у визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Зокрема, при обрахунку індексу відносної податкоспроможності усіх місцевих бюджетів для максимального врахування основних тенденцій розвитку тієї чи іншої адміністративно-територіальної одиниці застосовано методи математичного програмування – метод екстраполяції та експоненційний метод.

Тобто, залежно від динаміки податкоспроможності кожного місцевого бюджету, індекс розраховується: за методом екстраполяції – за тенденції до росту податкоспроможності; за експоненційним методом – за тенденції до зниження податкоспроможності.

Тенденція росту (зниження) визначається порівнянням індексу останнього базового року з першим (наприклад, 2008 з 2006 р.).

Наведене дає змогу за допомогою математичної формули провести вирівнювання динамічного ряду та забезпечити формування реальних розрахункових показників доходів на прогнозний період.

При цьому розрахунок здійснено у два етапи: перший – визначено прогнозний обсяг таких доходів для обласних бюджетів, бюджетів міст обласного значення та бюджетів районів; другий – визначено прогнозний обсяг таких доходів для бюджетів сіл, селищ, міст районного значення.

Слід зазначити, що при розрахунку індексу відносної податкоспроможності для бюджетів сіл, селищ, міст районного значення (другий етап) збережено формульний розрахунок, який застосовувався для них на 2009 р.

Крім того, для врахування змін у дохідній базі місцевих бюджетів, пов'язаних з впливом світової фінансово-економічної кризи на економіку країни, збережено коефіцієнт коригування доходів внаслідок впливу фінансової кризи.

Необхідно зауважити, що усі показники доходів, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів і використовуються при розрахунку прогнозного показника на 2010 р., приведені у зіставні умови. Тобто враховано відповідні зміни, внесені до Бюджетного кодексу України, зокрема: з надходжень базових (2006–2008 рр.) та поточного років виключено надходження по платі за землю; за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності; по штрафам, що накладаються виконавчими органами місцевих рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями; адміністративних штрафам у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; скориговано надходження податку з доходів фізичних осіб за базові та поточний роки відповідно до нормативів розподілу податку між рівнями бюджетів з урахуванням змін до Бюджетного кодексу України.

Крім того, по місцевих бюджетах, у складі доходів яких є надходження податку з доходів фізичних осіб від шахтарів, зайнятих повний робочий день на підземних роботах, враховано зниження ставки податку відповідно до Закону України “Про підвищення престижності шахтарської праці” від 02.09.2008 № 345-VI, тобто надходження базових років зменшено на суми втрат від запровадження цього закону.

При розрахунку прогнозних показників доходів, що не враховуються у визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, та доходів спеціального фонду фактичні надходження базових років були приведені у відповідність до положень нової редакції Бюджетного кодексу України. Зокрема до доходів, що не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, включено 100 % плати за землю; плату за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності; штрафи, що накладаються виконавчими органами місцевих рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями.

Слід зазначити, що у розрахунку надходження базових років по платі за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності зменшено на суми надходжень плати за торговий патент у сфері гравального бізнесу.

Таким чином, обсяг доходів місцевих бюджетів на 2010 р., що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, становить 12 628,9 млн грн, що на 24,4 % більше планових надходжень поточного року.

До доходів бюджету розвитку включено 15 % податку з доходів фізичних осіб (до бюджетів міст районного значення, сіл, селищ); 10 % податку на прибуток підприємств, крім податку на прибуток державних, казенних, комунальних підприємств (до бюджетів місцевого самоврядування, крім бюджету м. Києва).

При розрахунку доходів спеціального фонду також враховано зміни до Бюджетного кодексу України, якими передбачено зарахування податку з власників транспортних засобів та збору за забруднення навколишнього природного середовища в повному обсязі до бюджетів міст, сіл, селищ.

Прогнозний обсяг видатків загального фонду (без урахування трансфертів) становить 139 205,7 млн грн, що на 31 982,6 млн грн (29,8 %) більше, ніж у поточному році.

Обсяг видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, становить 98 925,2 млн грн, що на 23 541 млн грн, або 31,2 %, більше, ніж у поточному році (75 384,2 млн грн).

Фонд оплати праці з нарахуваннями працівників бюджетної сфери становить 71 948,7 млн грн, що на 13 352,4 млн грн, або 22,8 %, більше порівняно з аналогічним показником поточного року (58 596,3 млн грн).

Враховано також запровадження нових розмірів мінімальної заробітної плати працівників бюджетних установ: з 1 січня – 681 грн, з 1 квітня – 696 грн, з 1 липня – 700 грн, з 1 жовтня – 719 грн, з 1 грудня 778 грн на місяць.

Розмір мінімальної заробітної плати на наступний рік планується встановити з урахуванням вимог п. 5 Прикінцевих положень Закону України “Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України”, яким передбачено, що розмір мінімальної заробітної плати змінюється відповідно до індексу інфляції.

В результаті розміри мінімальної заробітної плати на 2010 р. визначено на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Розміри посадових окладів (тарифних ставок) працівників бюджетних установ встановлюються Кабінетом Міністрів України, виходячи з розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника першого тарифного розряду з 1 січня 2010 р. – 555 грн, з 1 квітня 2010 р. – 567, з 1 липня 2010 р. – 570, з 1 жовтня 2010 р. – 586, з 1 грудня 2010 р. – 778 грн на місяць.

При розрахунку фонду заробітної плати працівників бюджетної сфери передбачено індексацію заробітної плати з урахуванням прогнозного індексу інфляції на наступний рік, враховано видатки для встановлення працівникам, розмір посадових окладів яких буде менший, ніж розмір мінімальної заробітної плати, посадових окладів на рівні мінімальної заробітної плати та додаткові видатки на встановлення посадового окладу (тарифної ставки) працівникам першого тарифного розряду у грудні 2010 р. на рівні розміру мінімальної заробітної плати.

Видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв збільшено в середньому на 15,1 %, в тому числі до видатків на оплату природного газу застосовано коефіцієнт 1,191; до видатків на оплату теплопостачання –

коефіцієнт 1,161; видатки на оплату водопостачання та водовідведення, електроенергії та інших комунальних послуг і енергоносіїв збільшено на коефіцієнт 1,128 (прогнозний індекс цін виробників у наступному році в середньому до попереднього року).

Кошти на підвищення рівня забезпеченості за захищеними статтями видатків загального фонду місцевих бюджетів, які у поточному році були включені до видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, у сумі 1962,6 млн грн, при формуванні проекту бюджету на наступний рік розподілено між галузями бюджетної сфери пропорційно до обсягу їх видатків.

Загальний обсяг видатків на освіту, врахований у розрахунках міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів, у бюджеті на 2010 р. становить 49 740,2 млн грн, що на 12 739,6 млн грн (34,4 %) більше такого показника у поточному році (37 000,6 млн грн).

Розрахунок видатків на освіту в розрізі адміністративно-територіальних одиниць на наступний рік здійснено, виходячи з фінансових нормативів бюджетної забезпеченості однієї дитини дошкільного віку, одного учня загальноосвітнього, позашкільного, професійно-технічного навчального закладів, приведених контингентів дітей дошкільного віку станом на 1 січня року, що передує планованому бюджетному періоду, учнів усіх типів загальноосвітніх навчальних закладів станом на 5 вересня року, що передує поточному бюджетному періоду, учнів позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів станом на 1 січня року, що передує планованому бюджетному періоду.

Для забезпечення переходу на прямі міжбюджетні відносини державного бюджету з бюджетами місцевого самоврядування проведено розрахунки показників обсягів міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до бюджетів місцевого самоврядування.

З метою підвищення престижності педагогічної роботи з 1 січня 2010 р. вчителям загальноосвітніх навчальних закладів, викладачам та майстрам виробничого навчання професійно-технічних та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації буде встановлено надбавку в розмірі 15 % посадового окладу (ставки заробітної плати). Для цього у розрахунках міжбюджетних трансфертів на наступний рік передбачено 1931,2 млн грн.

У наступному році мінімальний розмір стипендії для учнів професійно-технічних навчальних закладів складатиме 200 грн на місяць, для студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації – 400 грн на місяць, III–IV рівнів акредитації – 530 грн на місяць.

Мінімальний розмір стипендії для учнів професійно-технічних навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, складатиме 550 грн на місяць, для студентів вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації, що належать до такої категорії дітей, – 1160 грн на місяць.

При розрахунку граничних обсягів збільшено видатки на стипендію учням, студентам, слухачам, аспірантам, ординаторам, докторантам у зв'язку з її індексацією.

Відповідно до ст. 2 Закону України “Про індексацію грошових доходів населення” стипендії віднесено до грошових доходів громадян, які підлягають індексації. Порядок проведення індексації грошових доходів населення затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078.

Відповідно до п. 4 цього Порядку стипендії індексуються у межах прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

Додатково місцевим бюджетам враховано видатки на виплату стипендій у сумі 139,9 млн грн.

Розмір щорічної допомоги для придбання навчальної літератури в наступному році становитиме три мінімальні ординарні (звичайні) академічні стипендії особам з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; учням та студентам, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, до завершення навчання. У наступному році на зазначені цілі передбачено 7,4 млн грн.

Підвищення розмірів мінімальної заробітної плати враховано при розрахунку обсягу одноразової адресної грошової допомоги випускникам вищих навчальних закладів, які здобули освіту за напрямами і спеціальностями педагогічного профілю та уклали на строк не менш як три роки договір про роботу у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, визначених органами управління освітою, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.09.2006 № 1361 (у наступному році на цю мету передбачено 16,5 млн грн).

Розмір одноразової грошової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, що перебували під опікою (піклуванням) або на повному державному утриманні, при працевлаштуванні їх після закінчення навчального закладу становитиме в наступному році шість прожиткових мінімумів (для цього в бюджеті на наступний рік передбачено 36,3 млн грн).

На одноразову допомогу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, яким у наступному році виповниться 18 років, передбачено видатки у сумі 20,1 млн грн.

При розрахунку граничних обсягів враховано вимоги розпорядження Кабінету Міністрів України “Питання управління окремими державними професійно-технічними навчальними закладами, підпорядкованими МОН” від 21.01.2009 № 42-р щодо передачі для тимчасового виконання обласним, Київській та Севастопольській міським держадміністраціям окремих функцій управління підпорядкованими МОН державними професійно-технічними навчальними закладами, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для регіональних ринків праці. Тому видатки на утримання державних професійно-технічних навчальних закладів Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей та м. Севастополя (крім тих, які готують кадри робітників для потреб усієї країни і мають фінансуватися з державного бюджету) передбаче-

но в загальному обсязі видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Видатки на професійно-технічну освіту розподілено між регіонами залежно від фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня професійно-технічного навчального закладу відповідно до приведених контингентів учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Для забезпечення єдиного підходу до розподілу видатків на професійно-технічну освіту між адміністративно-територіальними одиницями запроваджено низку коригуючих коефіцієнтів, які дають змогу уникнути диспропорцій при застосуванні нових формульних розрахунків. Це, зокрема, коефіцієнт приведення кількості учнів професійно-технічних навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до кількості учнів професійно-технічних навчальних закладів; коефіцієнт приведення кількості учнів професійно-технічних навчальних закладів, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських, до кількості учнів професійно-технічних навчальних закладів; коефіцієнт приросту видатків на підготовку кадрів у професійно-технічних навчальних закладах адміністративно-територіальної одиниці у плановому бюджетному періоді до обсягу видатків у році, що передує плановому бюджетному періоду; коефіцієнт вирівнювання, який застосовуватиметься у перехідний період, залежно від значення коефіцієнта приросту видатків на підготовку кадрів у професійно-технічних навчальних закладах.

На рівні поточного року збережено видатки на забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін в обсязі 15,8 млн грн у районних бюджетах.

Уперше видатки на позашкільну освіту враховано у міжбюджетних трансфертах. Так, на зазначену мету в наступному році передбачено 1483,1 млн грн. Видатки на утримання позашкільних навчальних закладів (за винятком закладів обласного значення) розраховано з огляду на контингент вихованців за місцем їх розташування: в бюджетах сіл, селищ, міст районного значення та їхніх об'єднань, а також у містах республіканського АР Крим та обласного значення, містах Києві та Севастополі. Крім того, передбачено додаткові видатки на розвиток дошкільної освіти у селах, селищах та містах районного значення в обсязі 321,6 млн грн.

Розрахунковий обсяг видатків на охорону здоров'я, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, становить 31 073,8 млн грн, що на 6460,5 млн грн, або на 26,2 %, більше відповідного показника поточного року (24 613,3 млн грн).

При формуванні розрахункових показників видатків на охорону здоров'я з урахуванням особливостей наступного бюджетного року, в умовах переходу на прямі міжбюджетні відносини державного бюджету з бюджетами місцевого самоврядування (сіл, селищ, міст, що адміністративно підпорядковані району, та їхніх об'єднань), застосовано такі підходи.

Враховуючи особливості надання медичної допомоги дільничними лікарями (обслуговування населення кількох територіальних громад, по-

єднання стаціонарної та амбулаторної допомоги, включаючи медичну допомогу вторинного рівня, нерівномірність мережі таких закладів), фінансування дільничних лікарень, яке згідно зі ст. 88 Бюджетного кодексу України має здійснюватися з бюджетів міст районного значення, сіл, селищ, у наступному році передбачається здійснювати з районного бюджету. Для законодавчого врегулювання цього питання запропоновано відповідні норми в проекті Закону України “Про Державний бюджет України на 2010 рік”.

Для бюджетів місцевого самоврядування розрахунковий обсяг видатків на охорону здоров'я має забезпечити здійснення видатків на первинну медико-санітарну амбулаторну допомогу, що надається самостійними медичними амбулаторіями, фельдшерсько-акушерськими та фельдшерськими пунктами. За параметрами формульних розрахунків для забезпечення цих видатків проектний середній норматив на одного жителя визначено у розмірі 128,5 грн (за мінімально необхідного середнього нормативу на одного жителя в умовах поточного року 96,7 грн).

Розрахунки проектних обсягів видатків на охорону здоров'я приведено до рівня всіх бюджетів місцевого самоврядування відповідно до чисельності населення територіальних громад і незалежно від дислокації закладів охорони здоров'я, що забезпечують надання первинної медичної допомоги населенню цих громад.

Таким чином, за умов відсутності на території окремих територіальних громад закладів охорони здоров'я або недостатньої їх кількості та обслуговування населення цих громад в закладах охорони здоров'я інших територіальних громад або закладах охорони здоров'я, які утримуються з районного бюджету, має бути забезпечена передача коштів у встановленому порядку за місцем медичного обслуговування населення на підставі рішень відповідних рад та укладених договорів.

У складі видатків на охорону здоров'я на наступний рік, як і в поточному році, враховано цільові видатки в обсязі 394,7 млн грн на забезпечення хворих на діабет відповідними препаратами.

Розрахунковий обсяг видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, на утримання органів державного управління місцевих бюджетів становить 3811,9 млн грн і зростає проти поточного року (2602,4 млн грн) на 1209,5 млн грн, або на 46,5 %.

Особливістю здійснення розподілу прогнозного обсягу видатків по галузі є перехід на прямі міжбюджетні відносини державного бюджету з районними, сільськими, селищними та міськими (міст районного значення) бюджетами і визначення нормативної штатної чисельності працівників районних, сільських, селищних та міських (міст районного значення) рад як критерію для розподілу видатків.

У зв'язку з цим для районних бюджетів прогнозний обсяг видатків визначено на основі фінансового нормативу бюджетної забезпеченості на одну штатну одиницю (63,018 тис. грн) та нормативної штатної чисельності виконавчих апаратів районних рад, встановленої відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.12.97 № 1349.

Розподіл обсягу видатків між міськими бюджетами міст республіканського АР Крим та обласного значення здійснено з урахуванням фінансового нормативу бюджетної забезпеченості на тисячу жителів (54,434 тис. грн) та наявної чисельності населення відповідного міста, а також двох коригуючих коефіцієнтів (один з яких є занижений для міст з населенням понад 300 тис. осіб і підвищуючий для міст з меншим населенням, а другий – підвищуючий для малих міст – з населенням до 28 тис. осіб).

Розподіл прогнозного показника видатків між бюджетами сіл, селищ та міст районного значення здійснено за двома критеріями: частина ресурсу (75 %) розподілена, виходячи з нормативної штатної чисельності працівників органів місцевого самоврядування та фінансового нормативу на одну штатну одиницю (20,326 тис. грн), інша частина (25 %) – з наявного населення територіальної громади станом на 1 січня 2009 р. та фінансового нормативу на тисячу жителів (22,325 тис. грн).

Уперше в проєкті бюджету до видатків місцевих бюджетів, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, включено видатки на забезпечення функціонування місцевої пожежної охорони в обсязі 125 млн грн.

Розподіл видатків на місцеву пожежну охорону здійснено з огляду на розрахунковий норматив бюджетної забезпеченості на утримання підрозділів місцевої пожежної охорони на одного жителя та загальної чисельності населення адміністративно-територіальних одиниць.

Видатки місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення збільшено порівняно з показником поточного року (2566,9 млн грн) на 2428,4 млн грн, або на 94,6 %, та визначено у сумі 4995,5 млн грн.

У загальному обсязі коштів, передбачених у місцевих бюджетах на соціальний захист та соціальне забезпечення, крім видатків на пільгове медичне обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (80,7 млн грн), уперше враховані видатки на оздоровлення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (353 млн грн), що визначаються на підставі кількості осіб, які належать до 1 категорії постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи та потерпілих дітей з урахуванням коефіцієнта приведення зазначеної кількості до загальної чисельності громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, виходячи з розрахункових показників фінансових нормативів бюджетної забезпеченості видатків на відповідну мету; компенсації сім'ям з дітьми та видатки на безплатне харчування дітей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (575,4 млн грн), що визначаються, виходячи з фінансового нормативу бюджетної забезпеченості, загальної кількості дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, та чисельності дітей, які забезпечуються безплатним харчуванням у середніх навчальних закладах, розташованих на територіях радіоактивного забруднення. Місцевими бюджетами передбачено також видатки на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

(814,5 млн грн), що розрахована, виходячи з чисельності 1 та 2 категорій осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, кількості постраждалих громадян, що проживають на радіоактивно забруднених територіях, розмірів грошової компенсації вартості продуктів харчування для громадян, віднесених до 1 та 2 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, з урахуванням коефіцієнта бюджетної забезпеченості видатків та розмірів грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва, встановлених постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.1996 № 836.

Також уперше у проекті бюджету до складу видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, включено видатки на обслуговування осіб з обмеженими фізичними можливостями в Центрах професійної реабілітації інвалідів та Центрах соціальної реабілітації дітей-інвалідів (133,9 млн грн), які розподілено з урахуванням кількості інвалідів та дітей-інвалідів станом на 1 січня 2009 р.; виплату грошової компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, котрі нездатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги (84,2 млн грн), що розраховано, виходячи з кількості фізичних осіб, які надають соціальні послуги станом на 1 січня 2009 р., коефіцієнта зростання кількості таких фізичних осіб (на наступний рік він становить 1,3), а також середнього прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, та працездатних осіб на наступний рік.

Розрахунковий обсяг видатків на обробку інформації з нарахування і виплати допомог, компенсацій і субсидій (49,6 млн грн) обраховано відповідно до кількості особових справ з питань надання допомоги, компенсацій і субсидій, по яких нарахування здійснюється централізовано, та кількості зазначених справ, по яких нарахування здійснюється децентралізовано, на підставі даних Міністерства праці та соціальної політики України станом на 1 січня 2009 р. При цьому, як і в поточному році, взято до уваги коригувальний коефіцієнт ($k = 2,38$) для врахування видатків на утримання центрів в 11 регіонах, де нарахування допомоги здійснюється централізовано.

Закон України “Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні”, відповідно до якого провадяться виплати компенсацій за час позбавлення волі або відшкодування вартості вилученого майна, діє з 1991 р. згідно із зазначеним Законом заяви про виплати повинні подаватися до відповідних комісій протягом трьох років з часу введення в дію Закону або з часу реабілітації. Враховуючи, що Закон діє вже понад 18 років, прийняття нових заяв щодо відшкодування вартості вилученого під час репресій майна можливе лише як виняток.

Таким чином, обсяг видатків на виплати компенсацій реабілітованим громадянам на наступний рік в цілому по Україні розрахований, виходячи з даних щодо прогнозної кількості отримувачів такої компенсації у поточному році та нормативу бюджетної забезпеченості, що відповідає середньому розміру компенсації відповідно до чинного законодавства (600 грн).

Обсяг видатків на надання допомоги по догляду за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу (7,2 млн грн) встановлено на підставі даних

місцевих фінансових органів щодо кількості одержувачів допомог відповідно до Закону України “Про внесення змін до ст. 5 Закону України “Про психіатричну допомогу”.

Видатки на відшкодування витрат на поховання учасників бойових дій та інвалідів війни (16,7 млн грн) відповідно до Законів України “Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війни 1941–1945 років” та “Про поховання та похоронну справу” розраховано з урахуванням прогнозованої кількості відшкодувань на поховання, яка визначена на підставі статистичних даних щодо кількості учасників бойових дій та інвалідів війни і розрахункового коефіцієнту смертності осіб, старших 70 років. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості на здійснення одного поховання учасника бойових дій або інваліда війни визначено, виходячи з наявного обсягу ресурсу. Він становить 895,1 грн.

Загальний обсяг коштів, врахований у місцевих бюджетах на соціальні програми і заходи з питань сім’ї, жінок, молоді та дітей у розрахунках до проекту бюджету на наступний рік, становить 208,9 млн грн, що більше видатків, врахованих на поточний рік, на 41,2 млн грн, або на 24,6 %.

Передбачено асигнування на оздоровлення та відпочинок пільгових категорій дітей в сумі 71,8 млн грн, що на 26,5 млн грн, або на 58,5 %, більше відповідного показника поточного року. Розподіл зазначеного обсягу асигнувань здійснено між обласними бюджетами з урахуванням кількості учнів загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів, крім вечірніх загальноосвітніх шкіл. У загальному складі видатків на оздоровлення передбачено також додатковий ресурс, який з державного бюджету передано місцевим бюджетам на оздоровлення та організацію відпочинку дітей влітку. Зазначені кошти спрямовуватимуться насамперед на оздоровлення дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, а також на оздоровлення та відпочинок дітей працівників агропромислового комплексу. Загальний обсяг цього ресурсу становить 26,5 млн грн.

Враховуючи неодноразові звернення місцевих органів влади, а також положення ухваленого Верховною Радою України Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України”, у проекті бюджету на наступний рік передбачаються додаткові видатки на утримання центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та соціальних гуртожитків для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Видатки на утримання закладів, що надають соціальні послуги дітям, які опинилися в складних життєвих обставинах, а саме: притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та соціальних гуртожитків для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, визначаються для бюджету АР Крим, обласних бюджетів, бюджетів міст Києва і Севастополя за окремими складовими по кожному типу закладів на основі кількості місць на кінець року в цих закладах за даними зведення місцевих бюджетів, затверджених місцевими радами на бюджетний період, що передуює плановому, та фінансового нормативу бюджетної забезпеченості.

Визначений таким чином обсяг коштів на утримання притулків для дітей становить 122,6 млн грн (виходячи з 3798 місць та в розрахунку на одне

місце на рік в сумі 32 285,5 грн), що порівняно з показниками на поточний рік більше на 14,4 млн грн, або 13,3 %; центрів соціально-психологічної реабілітації дітей – 33,2 млн грн (виходячи з 725 місць та в розрахунку на одне місце на рік в сумі 45 785 грн); соціальних гуртожитків для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування 7,5 млн грн (виходячи з 466 місць та в розрахунку на одне місце на рік в сумі 16 тис. грн).

Прогнозний обсяг видатків на культуру і мистецтво, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, становить 5372,5 млн грн, що на 1441,4 млн грн, або на 36,7 %, більше відповідного показника поточного року (3931,1 млн грн), у тому числі враховано видатки на реалізацію норми підп. 2 п. 13 розд. I Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про бібліотеки та бібліотечну справу” від 21.05.2009 № 1388-VI у частині виплати працівникам бібліотек допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки та матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань – 227,5 млн грн; виплату працівникам клубних закладів допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки та матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань – 151,7 млн грн; забезпечення функціонування бібліотек та клубних закладів, що розташовані у селах, селищах, містах районного значення, фінансування яких здійснюється з районного бюджету, бюджету міста районного значення, бюджету селища та села – 300 млн грн.

Уперше в проекті бюджету до видатків місцевих бюджетів, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, включено видатки на забезпечення діяльності семи державних зоологічних парків – 81,5 млн грн, що розподілені за окремим розрахунком.

Обсяг видатків на програми і заходи у сфері фізичної культури і спорту розрахований із збільшенням проти відповідного показника поточного року (729,1 млн грн) на 137 млн грн, або на 18,8 %, і становить 866,1 млн грн.

У загальному обсязі коштів, передбачених у місцевих бюджетах на фізичну культуру і спорт, включено асигнування на проведення навчально-тренувальних зборів і змагань, програм з інвалідного спорту, утримання та діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл, фінансову підтримку спортивних споруд.

На забезпечення діяльності шкіл вищої спортивної майстерності передбачено асигнування в сумі 63,2 млн грн, що на 8,7 млн грн, або на 16 %, більше відповідного показника поточного року.

Із 12 032 місцевих бюджетів з дотацією вирівнювання збалансовано 11 090 на загальну суму 52 463,6 млн грн, що на 19 107,2 млн грн, або на 57,3 %, більше порівняно з обсягом, передбаченим на 2009 р. (33 356,3 млн грн).

Перерахування дотації вирівнювання з державного бюджету бюджетам міст районного значення, сіл та селищ здійснюватиметься незалежно від виконання доходів загального фонду Державного бюджету України на відповідній території – щодавно однаковими частинами згідно з помісячним розписом державного бюджету, що гарантуватиме стабільність її надходження і забезпечуватиме своєчасність запланованих видатків.

Для бюджету АР Крим та обласних бюджетів, бюджетів міст Києва та Севастополя, районних бюджетів, бюджетів міст республіканського АР Крим та обласного значення збережено діючий механізм перерахування дотації вирівнювання — за нормативами щоденних відрахувань від доходів загального фонду Державного бюджету України.

У наступному році не здійснюватимуться вилучення з тих місцевих бюджетів, що збалансовані, з передачею коштів до державного бюджету (крім м. Києва), а це — 1898,9 млн грн, що є додатковим фінансовим ресурсом, обсяг якого залишається у розпорядженні органів місцевого самоврядування для розв'язання проблем громад.

У складі обласних та районних бюджетів передбачено додаткову дотацію на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів. При цьому її обсяг для зведених бюджетів АР Крим та областей визначено на рівні обсягу, передбаченого для бюджету АР Крим та обласних бюджетів на поточний рік (667,1 млн грн). Між місцевими бюджетами розподіл здійснено у таких пропорціях: 45 % — для бюджету АР Крим, обласного бюджету, які розподілятимуться між бюджетом АР Крим, обласним бюджетом та бюджетами міст республіканського АР Крим і обласного значення, районними бюджетами; 55 % — для районних бюджетів, які розподілятимуться між районним бюджетом та бюджетами сіл, селищ, міст районного значення, при цьому для бюджетів сіл, селищ, міст районного значення перерозподіляється не менше 60 % обсягу додаткової дотації.

Розподіл між районними бюджетами цієї дотації здійснюється пропорційно до видатків, що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів.

Уперше заплановано додаткову дотацію на забезпечення фінансової стійкості бюджетів сіл, селищ та міст районного значення через механізм вирівнювання видаткової частини бюджетів в обсязі 300 млн грн. Зазначену дотацію передбачено у додатку 3 до проекту Закону України “Про Державний бюджет України на 2010 рік” як бюджетну програму. Вона розподілятиметься у разі, якщо зростання розрахункового обсягу бюджету села, селища чи міста районного значення на наступний рік до обсягу загального фонду бюджету, затвердженого відповідною місцевою радою на поточний рік з урахуванням змін у законодавстві та фінансуванні установ, не досягатиме рівня коефіцієнта 1,2.

Зростання соціальних субвенцій проти минулого року становить 5433,4 млн грн, або 26,8 %, у тому числі передбачено: 21 124,1 млн грн — на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям; 2333,5 млн грн — на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот; 726,9 млн грн — на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу; 1539,6 млн грн — на надання пільг з послуг зв'язку та інших передбачених законодавством пільг (крім пільг на одержання ліків, зубопротезування,

оплату електроенергії, природного і скрапленого газу на побутові потреби, твердого та рідкого пічного побутового палива, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот) та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян.

Крім цього, у проєкті Закону України “Про Державний бюджет України на 2010 рік” з державного бюджету місцевим бюджетам передбачено додаткові дотації в сумі 40 млн грн, у тому числі: бюджету АР Крим на здійснення повноважень, встановлених Законом України “Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим” – 30 млн грн; міському бюджету м. Славутича на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста відповідно до Закону України “Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему” – 10 млн грн; субвенції загального фонду на виконання заходів щодо радіаційного та соціального захисту населення м. Жовті Води – 3,5 млн грн; виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім’ях за принципом “гроші ходять за дитиною” – 213,8 млн грн; завершення реконструкції будівлі Кіровоградського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. М. Л. Кропивницького – 30 млн грн; компенсацію втрат доходів внаслідок розміщення Чорноморського флоту Російської Федерації на території міст Севастополя, Феодосії та смт Гвардійське Сімферопольського району – 109,6 млн грн; проведення виборів депутатів Верховної Ради АР Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів – 483,5 млн грн; співфінансування проєктів міжрегіонального та прикордонного (транскордонного) співробітництва, що реалізуються в рамках Програм Сусідства та ППС ЄІСП – 50 млн грн; фінансування у наступному році Програм-переможців Всеукраїнського конкурсу проєктів та програм розвитку місцевого самоврядування цього року – 25 млн грн; виконання заходів із запобігання аваріям та техногенним катастрофам у житлово-комунальному господарстві м. Славутича – 5 млн грн; субвенції спеціального фонду на фінансування ремонту приміщень управлінської праці та соціального захисту виконавчих органів міських (міст республіканського в АР Крим і обласного значення), районних у містах Києві і Севастополі та районних у містах рад для здійснення заходів з виконання спільного із Світовим банком проєкту “Вдосконалення системи соціальної допомоги” – 47,4 млн грн; надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот – 3604,4 млн грн; розвиток соціально-економічної сфери м. Севастополя та інших населених пунктів, в яких дислокуються військові формування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України – 40,1 млн грн.

Крім того, у стабілізаційному фонді державного бюджету передбачено 1 млрд грн на соціально-економічний розвиток міст, сіл, селищ.

Проектом Закону України “Про Державний бюджет України на 2010 рік” передбачено норму щодо перерахування місцевим бюджетам 50 % надпланових доходів за переліком показників загальнодержавних податків і зборів (обов’язкових платежів), крім податку на додану вартість, до бюджету розвитку бюджетів сіл, селищ, міст (крім бюджету м. Києва) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, що сприятиме стимулюванню соціально-економічного розвитку регіонів.